

हवामान आधारित कृषि सल्ला
ग्रामिण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि.नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

१७) हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला समितीची साप्ताहिक बैठक दि.०२.०६.२०२६ जिल्हा: नाशिक

मागील आठवड्यातील हवामान (२७/०५/२०२६ ते ०२/०६/२०२६)							हवामान घटक	पुढील पाच दिवसांचा हवामान अंदाज (०३/०६/२०२६ ते ०७/०६/२०२६)				
२७	२८	२९	३०	३१	०१	०२	दिनांक	०३	०४	०५	०६	०७
०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	०.०	पाऊस (मिमी)	८	९	६	५	३
३५.६	३५.०	३५.८	३४.८	३५.०	३४.८	३५.५	कमाल तापमान (अं.से.)	३७	३६	३५	३५	३६
२७.७	२४.०	२४.४	२५.०	२५.३	२४.६	२४.१	किमान तापमान (अं.से.)	२३	२४	२४	२५	२५
ढगाळ	ढगाळ	ढगाळ	ढगाळ	ढगाळ	ढगाळ	अ: ढगाळ	ढग स्थिती (आकाश)	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ	अ: ढगाळ
८४	८६	८४	८६	७९	८०	८२	सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (%)	५३	५३	५४	५५	५५
४६	४३	४५	४३	४३	४३	४२	दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (%)	३८	४०	४५	४४	४३
७.१	५.९	८.६	९.०	७.६	७.१	५.८	वाऱ्याचा वेग (किमी/तास)	१३.५	१५.१	१५.५	१६.८	१३.१

हवामान अंदाजावर आधारित कृषी सल्ला

पीक	अवस्था	कृषि विषयक सल्ला
हवामान सारांश		पुढील पाच दिवसांचा अंदाज लक्षात घेता नाशिक जिल्ह्यात दि. ०३ ते ०७ जून २०२६ दरम्यान तुरळक हलका पाऊस पडण्याची शक्यता आहे. आकाश पुढील पाच दिवस अंशतः ढगाळ राहील. कमाल तापमान ३५-३७ डिग्री सें. व किमान तापमान २३-२५ डिग्री सें. दरम्यान राहण्याची शक्यता आहे. तसेच वा-याचा वेग १३.१-१६.८ कि.मी/तास या दरम्यान राहण्याची शक्यता आहे.
हवामान सतर्कता/इशारा :		कृषी क्षेत्रावरील प्रभाव आधारित अंदाज (IBF) आणि इशारा लक्षात घेता नाशिक जिल्ह्यात तुरळक ठिकाणी दि. ०२ जून २०२६ रोजी (येलो अलर्ट) मेघगर्जनसह विजांचा कडकडाट, सोसाट्याचा वारा (३०-४० किमी प्रतितास वेग) व हलका ते मध्यम पाऊस पडण्याची अधिक शक्यता आहे. नाशिक जिल्ह्यात तसेच घाट क्षेत्रात तुरळक ठिकाणी दि. ०३ व ०४ जून २०२६ रोजी (येलो अलर्ट) मेघगर्जनसह विजांचा कडकडाट, सोसाट्याचा वारा (३०-४० किमी प्रतितास वेग) व हलका ते मध्यम पाऊस पडण्याची अधिक शक्यता आहे (०२.०६.२०२६ रोजी आर एम सी मुंबईव्दारे जारी केलेल्या जिल्हास्तरीय अंदाज आणि चेतावणीवर आधारित).
सामान्य सल्ला		हवामानाचा अंदाज व इशारा लक्षात घेता कापणी केलेले उन्हाळी पिके, पशुधन, कुक्कुटपक्षी आणि स्वतःचे विजांच्या कडकडाट सोबत पाऊस तसेच वादळी वाऱ्यापासून संरक्षण करा. खरीप हंगामातील भाजीपाला पीक लागवडीसाठी शेताची मशागत करावी. मशागतीचे वेळी शेणखताचा वापर करावा. खरीप हंगामात कांदा, वांगी, टोमॅटो, मिरची, भेंडी, गवार, वेलवर्गीय भाजीपाला, फ्लॉवर, कोबी इ. पिकांची लागवड करावी. कांदा, वांगी, मिरची, टोमॅटो, फ्लॉवर व कोबी पिकांच्या रोपवाटिकेसाठी रान तयार करावे. रोपे गादीवाफ्यावर तयार करावेत. पाण्याची उपलब्धता असलेल्या भागात कांदा, वांगी, मिरची, टोमॅटो, फ्लॉवर व कोबीचे रोप तयार करण्यासाठी बियांची पेरणी करावी. पेरणीआधी बीजप्रक्रिया करावी. रोपवाटिकेस सुरुवातीला झारिने पाणी द्यावे, नंतर पाटपाणी दिले तरी चालू शकते. शेतकरी बांधवांनी भात व इतर पिकांच्या पेरणीसाठी जमिनीची मशागत करून माती परीक्षण करून घ्यावे. पेरणी करिता सुधारित वाण, खते ई. कृषि निविष्टांची खरेदी करून घ्यावी. कमी पाऊसमान असणाऱ्या क्षेत्रात मुलस्थानी जलसंधारण करणे करिता ३० सें.मी. अंतरावर पाभरीच्या सहाय्याने सरी पाडून ठेवाव्यात. खरीप हंगामातील पिकांच्या पेरणीसाठी दर्जेदार व प्रमाणित बियाण्याचे नियोजन करावे. जमीनीतील तापमान कमी झालेले नसतानाही कापूस पिकाची लागवड केल्यास कीड व रोगाचा प्रादुर्भाव होण्याची शक्यता असते, त्यामुळे जमीनीतील तापमान कमी झाल्याशिवाय लागवडीची घाई करू नये.
संदेश		हवामानाचा अंदाज व इशारा लक्षात घेता शेतकऱ्यांना सल्ला देण्यात येतो कि विजेचा पूर्वानुमाना करिता दामिनी मोबाईल ॲपचा वापर करून स्वतःचे संरक्षण करा.
उन्हाळी बाजरी	काढणी/मळणी	परिपक्व झालेल्या उन्हाळी बाजरा कापणी पूर्ण करून घ्यावी. तसेच पिकाची मळणी यंत्राच्या सहाय्याने लवकरात लवकर पूर्ण करून धान्य उन्हात वाळवून सुरक्षित जागेवर साठवणूक करावी. (पावसाचा अंदाज लक्षात घेता स्वच्छ हवामान दरम्यानच सदरील कामे करावीत)
उन्हाळी भुईमुग	काढणी/मळणी	परिपक्व झालेल्या भुईमुग पिकाची लवकरात लवकर काढणी पूर्ण करून घ्यावी. भुईमुगाच्या शेंगा तोडणीसाठी शेंगा तोडणी चौकट व शेंगा फोडणीसाठी शेंगा फोडणी यंत्र वापरल्यास कामाचा वेग वाढून वेळ, श्रम व खर्चाची बचत होते. काढणीनंतर शेंगा वाळवून त्यातील ओलावा १०% पर्यंत कमी करावा; त्यामुळे साठवण सुरक्षित राहते, मात्र बियाण्यासाठी ठेवलेल्या उन्हाळी भुईमुगाच्या शेंगा उन्हात वाळवू नयेत. (पावसाचा अंदाज लक्षात घेता स्वच्छ हवामान दरम्यानच सदरील कामे करावीत)
खरीप भात	पूर्व मशागत	भात पिकाचे चांगल्या प्रतीचे सुधारित वाण जसे इंद्रायणी, फुले समृद्धी, भोगावती व फुले राधा विकत घेण्याचे नियोजन करावे. भात बियाणे पेरणीकरिता १ मीटर रुंद व १५ सें.मी. उंच आणि आवश्यकतेनुसार लांबीचे गादी वाफे तयार करावेत. एक एकर क्षेत्रावरील लागवडीसाठी ४ गुंठे रोपवाटिका पुरेशी होते. १ गुंठा वाफ्यास २५० ग्रॅम शेणखत किंवा कंपोष्ट खत, ५०० ग्रॅम नत्र, ४०० ग्रॅम स्फुरद, ५०० ग्रॅम पालाश खत मातीत मिसळावे.
खरीप नाचणी	पूर्व मशागत	सुधारित वाण: फुले नाचणी, दापोली-१, दापोली सफेद, दापोली-२, फुले कासारी. पेरणीकरिता गादीवाफा साधारणतः १ ते १.५ मीटर रुंद व ८ ते १० सें.मी. उंच व उतारानुसार लांबी ठेवून गादीवाफे जून महिन्याच्या पहिल्या आठवड्यात तयार करावेत. दर चौ.मी. क्षेत्रावर ३ किलो याप्रमाणे शेणखताचा थर द्यावा.
खरीप बाजरी, सोयाबीन मुग, उडीद व तूर	पूर्व मशागत	दर २-३ वर्षांनी, उन्हाळ्यात शेताची खोल नांगरट करावी; त्यानंतर विरुद्ध दिशेने २-३ वेळा कुळवणी करावी. जमिनीची सुपीकता आणि पिकांची वाढ सुधारण्यासाठी, अंतिम कुळवणी करण्यापूर्वी प्रति एकर २ टन पूर्णपणे कुजलेले शेणखत किंवा कंपोस्ट खत जमिनीत मिसळावे. पेरणीपूर्वी केलेली कुळवणी तणांचा प्रादुर्भाव कमी करण्यास मदत करते, तसेच मुळांचा चांगला विकास आणि पिकांची जोमदार वाढ होण्यास चालना देते.
मका	पूर्व मशागत	मका पिकाच्या संमिश्र व संकरित जाती या स्थानिक जातींच्या तुलनेत ६० ते ८० टक्के अधिक उत्पादन देतात. विविध कालावधीमध्ये पक्व होणाऱ्या मक्याच्या संमिश्र व संकरित जाती उपलब्ध असून जमिनीचा मगदूर आणि पावसाचे प्रमाण आदी बाबी विचारात घेऊन लागवडीसाठी योग्य जातीची बियाणे खरेदी करण्याचे नियोजन करावे.

हवामान आधारीत कृषि सल्ला
ग्रामीण कृषि मौसम सेवा, ए.एम.एफ.यु., इगतपुरी,
विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि. नाशिक.

दूरध्वनी : ०२५५३ २४४०३२

ईमेल: igatpuri.amfu@gmail.com

द्राक्ष	करपा नियंत्रण सापेक्ष आर्द्रता वाढल्यास कोवळ्या फुटीवर करपा रोगाचा प्रादुर्भाव वाढू शकतो. त्यामुळे प्रतिबंधात्मक उपाय म्हणून कार्बेन्डाझिम १ ग्रॅम + मॅन्कोझेब २ ग्रॅम प्रति लिटर पाणी या प्रमाणात (किंवा कार्बेन्डाझिमऐवजी थायोफिनेट मिथील) फवारणी करावी. कार्बेन्डाझिम व थायोफिनेट मिथील ही बेन्झिमिडाझोल गटातील बुरशीनाशके असून रोग नियंत्रणाबरोबरच घड निर्मितीसाठीही उपयुक्त ठरतात; तसेच मॅन्कोझेब करपा व काही प्रमाणात जिवाणूजन्य करपा कमी करण्यास मदत करते. (पावसाचा अंदाज लक्षात घेता स्वच्छ हवामान दरम्यानच सदरील कामे करावीत)
डाळिंब	सूत्रकृमीचा प्रादुर्भाव डिपरखालील पांढऱ्या/नवीन मुळांवरील गाठीवरून ओळखता येतो. प्रादुर्भाव जास्त असल्यास विश्रांती काळात किंवा बहर नियमनावेळी प्रत्येक डिपरखाली ५-१० से.मी. खोल खड्ड्यात फ्लूएनसल्फोन (२ जीआर) १० ग्रॅम टाकून मातीने झाकावे (कमाल ४० ग्रॅम/झाड) व हलके पाणी द्यावे. पर्याय म्हणून फ्लूओपायरम (३४.४८ एससी) २ मि.ली./झाड या प्रमाणात ड्रेंचिंग करावे. यासाठी २ लिटर पाण्यात २ मि.ली. औषध मिसळून, झाडाला ४ डिपर असल्यास ५०० मि.ली. किंवा २ डिपर असल्यास १००० मि.ली. द्रावण प्रति डिपर द्यावे.
आंबा	फळे काढल्यानंतर झाडातील मेलेल्या व दाट झालेल्या फांद्या काढून मधल्या मुख्य फांदीची आवश्यक छाटणी करावी, कापलेल्या भागावर बोर्डोपेस्ट लावावी व फळधारणा झालेल्या फांद्या ३०-४५ सें.मी.पर्यंत मागे कापून झाडात सूर्यप्रकाश व हवा खेळती राहिल याची काळजी घ्यावी. मेघगर्जना, विजांचा कडकडाट, हलका ते मध्यम पाऊस व सोसाट्याचा वारा यांचा अंदाज लक्षात घेऊन आंबा बागेतील जास्तीचे पाणी काढावे तसेच काडीकचरा, पालापाचोळा व सडलेली फळे गोळा करून नष्ट करावीत व बाग स्वच्छ ठेवावी. पावसाळ्यात पूर्ण वाढ झालेल्या आंब्यास दरवर्षी ५० कि. शेणखत + १५०० ग्रॅम नत्र + ५०० ग्रॅम स्फुरद + ५०० ग्रॅम पालाश द्यावे. पैकी नत्राचा हफता जुलै व सप्टेंबर मध्ये दोन समान हप्त्यात विभागून द्यावा. तर स्फुरद व पालाश जुलैमध्ये एकाच हप्त्यात द्यावे.
टोमॅटो	टोमॅटो पिकाच्या रोपवाटिकेसाठी रान तयार करावे. रोपे गादीवाफ्यावर तयार करावेत. टोमॅटोचे रोप तयार करण्यासाठी बियांची पेरणी मे ते जून दरम्यान करावी. पेरणीआधी बीजप्रक्रिया करावी. रोपवाटिकेस सुरुवातीला झारीने पाणी द्यावे, नंतर पाटपाणी दिले तरी चालू शकते. रोपवाटिकेचा कालावधी हंगाम बी पेरणीचा कालावधी पुनर्लागवडीचा कालावधी खरीप मे ते जून जून ते जुलै रब्बी सप्टेंबर ते ऑक्टोबर ऑक्टोबर ते नोव्हेंबर उन्हाळी जानेवारी ते फेब्रुवारी फेब्रुवारी ते मार्च
पशुधन (गाय, म्हैस)	विजांचा कडकडाटासह पावसाचा अंदाज लक्षात घेता प्राण्यांना खुले पाणी, तलाव किंवा नदीपासून दूर ठेवा, पावसापासून पशुधन व कुक्कुट पक्ष्यांचे साठवलेले पशुखाद्य, चारा व कडबा याचे प्लास्टिक/ ताडपत्रीने झाकून संरक्षण करावे. पावसाळ्यापूर्वी गोठा दुरुस्त करावा. छताची छिद्रे बंद करावीत. गोठ्य भोवती पाणी साचणार नाही याची दक्षता घ्यावी. गोठ्यात ओलसरपणा राहणार नाही याची दक्षता घ्यावी. गोठे स्वच्छ व कोरडे ठेवावेत. चिखल होवू देवू नये. हिरव्या चान्याकरिता ज्वारी, बाजरी, मका, यासारखे पिकांना प्राधान्य द्यावे. याचबरोबर बहुवार्षिक पिकांमध्ये यशवंत, मेथीघास यासारखी पिके घ्यावीत.
कुक्कुटपालन	जैवसुरक्षा शेडच्या प्रवेशद्वाराजवळ निर्जंतुकीकरणयुक्त फूट डीप्स ठेवावेत, कामगारांना स्वच्छ व निर्जंतुक कपडे-पादत्राणांसह प्रवेश द्यावा आणि अनधिकृत व्यक्तींना फार्मवर येण्यास प्रतिबंध करावा. वाया गेलेले खाद्य, खराब गादी व विष्टा स्वतंत्र खड्ड्यात टाकून परिसर निर्जंतुक ठेवावा तसेच आजारी किंवा मृत कोंबड्यांची योग्य विल्हेवाट लावावी. फार्मवर एकाच वयाच्या कोंबड्यांचे पालन (ऑल इन, ऑल आउट पद्धत) करणे अधिक सुरक्षित व सोयीस्कर असते, कारण वेगवेगळ्या वयाच्या कोंबड्या एकत्र ठेवल्यास रोगांचा प्रसार होण्याची शक्यता वाढते.

स्त्रोत :

- हवामान पूर्वानुमान : प्रादेशिक हवामान पूर्वानुमान केंद्र, मुंबई.
- मागील हवामान : ग्रामीण कृषि मौसम विभाग वेधशाळा विभागीय कृषी संशोधन केंद्र, इगतपुरी, जि. नाशिक.

ठिकाण : विक्रसंके, इगतपुरी
दिनांक : ०२.०६.२०२६

स्वाक्षरीत/-
प्रमुख अन्वेषक, ग्राकृमौसे, ऐएमएफयु,
इगतपुरी
तथा सहयोगी संशोधन संचालक,
वि.कृ.सं.के., इगतपुरी, जि. नाशिक